

นิพนธ์ต้นฉบับ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า
ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

**Local Communities Participation in Wildlife Tourism Development
at Kuiburi National Park, Prachuap Khiri Khan Province**

ศรีสุดา เพ็งสมบัติ*
พิพัฒน์ นนทนาครณ์

Srisuda Pengsombut*
Phiphat Nonthathron

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Faculty of Business Administration, Kasetsart University, Chatuchak, Bangkok, 10900 Thailand

*Corresponding Author, E-mail: srisuda.pupae@gmail.com

รับต้นฉบับ 29 เมษายน 2558

รับลงพิมพ์ 5 มิถุนายน 2558

ABSTRACT

The objectives of this research were firstly, to determine the level and relationships, and secondly, to determine the influences of such factors on transformational leadership, community factor and the community behavior on the local communities participation in wildlife tourism development at Kuiburi National Park, Prachuap Khiri Khan Province.

The Data was collected using questionnaires and interviewed. 360 samples were collected from villagers living in communities around Kuiburi National Park. Statistical analysis included mean standard deviation, maximum, minimum, skewness, kurtosis and testing hypothesis model of appropriateness index at 99 percent degree of confidence. Data were analyzed using software package.

The results indicated that the level and relationship among all factors on the local communities participation in wildlife tourism development at Kuiburi National Park were at the high level. The correlation among community behavior and local communities participation in wildlife tourism development showed the highest relationship (89.00%). The model validation indicated that the causal model was fitted with the empirical data with root mean square error of approximation. This finding could be used to set guidelines in promoting the participation of local communication in wildlife tourism by facilitating the forming of groups and network coordination to create understanding of wildlife tourism, and the development of better communication among local communities and their leaders.

Keywords: local communities participation, wildlife tourism development, Kuiburi National Park

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับ ความสัมพันธ์ และอิทธิพลของภาวะผู้นำการปฏิรูปของ ภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชน ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากชุมชนที่อาศัยอยู่ในรอบพื้นที่ศึกษาจำนวน 360 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และทดสอบโมเดลของสมมติฐานจากค่าดัชนีความเหมาะสม ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยการวัดระดับ และการวัดความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นสูงสุดที่ร้อยละ 89 และการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดรวมกลุ่ม ประสานงานเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย สร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า และการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของชุมชนกับผู้นำท้องถิ่น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

คำนำ

การท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าในประเทศไทย เป็นกิจกรรมในการใช้ทรัพยากรชีวภาพด้านสัตว์ป่า ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ นำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ สังคม ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ สามารถสร้าง งาน สร้างอาชีพพร้อมๆ (Biodiversity based Economic Development Office (Public organization), 2012)

การมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นั้น ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ง่ายนัก ปัจจุบันการมีส่วนร่วม ยังอยู่ในวงจำกัดและขาดความสมดุล เช่นความร่วมมือ ระหว่างอุทยานแห่งชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขต พื้นที่อนุรักษ์ การประสานงาน ความร่วมมือระหว่าง ประชาชนในพื้นที่กับผู้ควบคุมดูแลทรัพยากร อีกทั้ง การท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าในประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจนทั้งรูปแบบวิธีการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอย่างมี

คุณภาพ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กับภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญต่อ การท่องเที่ยวและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน แบบองค์รวม เน้นให้ประชาชนท้องถิ่นที่จะมีบทบาท ในการกำกับดูแลการท่องเที่ยวได้มากขึ้น สามารถเป็น ศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระดับต่างๆ อีกทั้งมีความ รู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรักความหวงแหน พึ่งพิงและ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ (Tourism Authority of Thailand, 1997) จึงมีความสำคัญและ เหมาะสมที่ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ และอิทธิพล ของปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยของชุมชน และพฤติกรรมของชุมชน ที่ส่งผล ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางใน การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับ และความสัมพันธ์

ระหว่างภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า และศึกษาถึงภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานของการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวก

สมมติฐานที่ 2 เมื่อพิจารณาพร้อมกันระหว่างภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน และพฤติกรรมของชุมชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมได้กำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาครั้งนี้ โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า โดยพิจารณาด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับ กับปัจจัยของภาวะผู้นำการปฏิรูป (transformational leadership) โดยพิจารณาด้านการกระตุ้นภูมิปัญญา (intellectual stimulation) ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล (individualized consideration) ด้านแรงบันดาลใจ (inspirational motivation) ด้านอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (charisma or idealized Influence) กับปัจจัยชุมชน พิจารณาด้านโครงสร้างชุมชน (community infrastructure) การติดต่อสื่อสารของชุมชน (community communication) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล (human resource development) และปัจจัยของพฤติกรรมชุมชน โดยพิจารณาด้านการรับรู้ ความตระหนัก ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน และพฤติกรรมชุมชน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นระดับ ความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Figure 1)

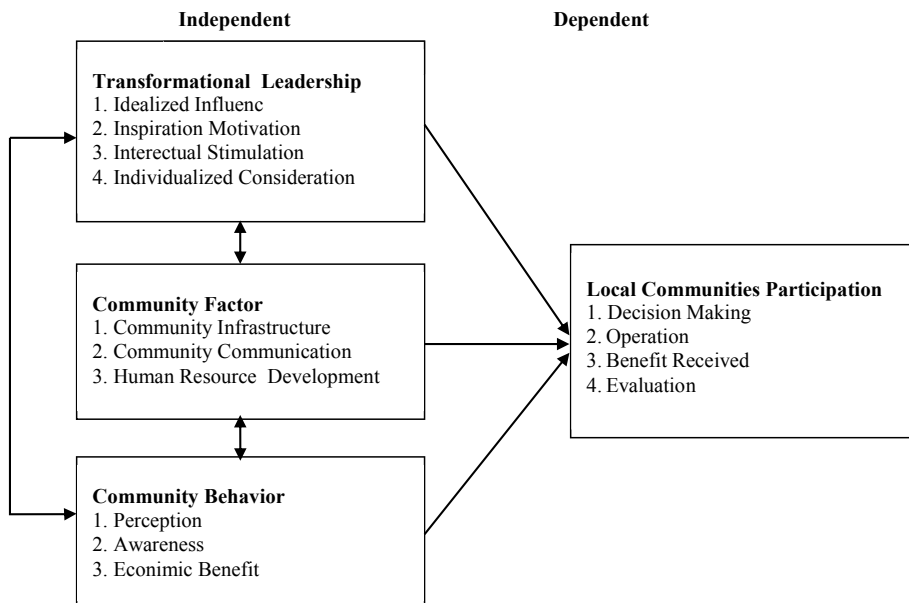

Figure 1 Conceptual Framework.

อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจในการเก็บข้อมูลแบบครั้งเดียว ด้วยการใช้แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating-scale Questionnaire) (Waiwanichkul and Udomsri, 2004) จากนั้นนำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงกับผู้เชี่ยวชาญจำนวนอย่างน้อย 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถาม และทำการคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายจำนวน 30 ชุด และทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายองค์ประกอบของตัวแปรแฝงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องข้อมูล โดยทดสอบค่า Cronbach Alpha ค่าที่สูงแสดงถึงความน่าเชื่อถือที่มาก ค่าที่ได้ควรอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00

การรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยและเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์รวมทั้งรายละเอียดของการวิจัยให้ทราบพร้อมทั้งประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาทดสอบกับกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้

2. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมจากวารสาร เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น งานศึกษาวิจัยจากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เอกสารข้อมูลจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เอกสารจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

การกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1. กำหนดประชากรเป้าหมาย การศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าและอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษา ได้แก่ ชุมชนบ้านรวมไทย ชุมชนย่านซื่อ และชุมชนบ้านยางชุม รวมทั้งหมดจำนวน 3,589 คน (Thailand Environment Institute, 2011)

2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการ โครงสร้าง (structural equation modeling : SEM) จึงต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่และ Bollen (1989) แนะนำว่าจำนวนตัวอย่างควรมีประมาณ 20 ตัวอย่างต่อตัวแปรทำนาย 1 ตัว ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคำนวณและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อความเพียงพอในการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูง การวิจัยครั้งนี้มีจำนวนค่าพารามิเตอร์หรือตัวแปรทั้งสิ้น 14 พารามิเตอร์ หากใช้อัตราส่วน 20 ต่อ 1 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 280 ตัวอย่าง แต่เพื่อให้ได้ค่าสถิติที่ดี ผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และใช้สูตรกระจายตามสัดส่วนของ (Jamekorn, 1983) เพื่อเกิดการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของแต่ละชุมชน ในการเก็บข้อมูลทั้ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านรวมไทย ชุมชนย่านซื่อ และชุมชนบ้านยางชุม ได้จำนวนประชากรตัวอย่างที่ทำการศึกษากับ 228 100 และ 72 ตามลำดับ และมีจำนวนแบบสอบถามที่ตอบกลับมาจำนวน 372 ชุด หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลมีแบบสอบถามที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 360 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีโครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการปฏิบัติ จำแนกเนื้อหาตามตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทาง

ปัญหา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Bass (1985 อ้างใน Nonthanathorn, 2013) ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยชุมชน จำแนกเนื้อหาตามตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การติดต่อสื่อสารในชุมชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน (Buripakdee *et al.*, 2002) ส่วนที่ 4 พฤติกรรมชุมชน จำแนกเนื้อหาตามตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ประกอบด้วย การรับรู้ ความตระหนักผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ (Thaweeratt, 1993) ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จำแนกเนื้อหาตามตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว ประกอบด้วย การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล (Mingmaneeakin, 1988)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และการหาค่าสหสัมพันธ์ (corrected item-total correlation) พบค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.299 – 0.835 ทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Rangsunghoen, 2011) พบว่าแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.712 - 0.939 ทำการทดสอบสมมติฐานจากค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ด้วยโปรแกรม SPSS/PC+ ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmation factor analysis: CFA) ซึ่งมีค่านัยสำคัญทางสถิติ t-value มากกว่า 1.96 (Angsuchote *et al.*, 2008) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (lisrel) พร้อมทั้งตรวจสอบโมเดลของสมมติฐานด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (structural equation modeling : SEM) จากค่าดัชนีความเหมาะสม

เช่น ค่าดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (root mean square error of approximation: RMSEA) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (standardized root mean square residual: SRMR) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (comparative fit index: CFI) ใช้เปรียบเทียบโมเดลเชิงสมมติฐานการวิจัยว่ามีความสอดคล้องสูงกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลและวิจารณ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปพบว่าของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยรวมของตัวแปรที่ศึกษาอยู่ในช่วง 4.17 ถึง 4.53 ส่วนใหญ่อยู่ระดับสูง โดยตัวแปรของภาวะผู้นำการปฏิรูปที่มีการคำนึงถึงการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงที่สุดอยู่ที่ 4.53

ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาทั้ง 14 ตัว ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ตัวแปรของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการติดตามประเมินผลกับตัวแปรการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้านการปฏิบัติ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.835

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลซึ่งวัดด้วยตัวแปรสังเกต โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 4 โมเดล ได้แก่ โมเดลภาวะผู้นำการปฏิรูป โมเดลปัจจัยชุมชน โมเดลพฤติกรรมชุมชน และโมเดลการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น พบโดยสรุปว่ามาตรวัดของปัจจัยมีความเที่ยงตรงด้านความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างภายใต้บริบทที่ศึกษาและมีตัวแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Table 1)

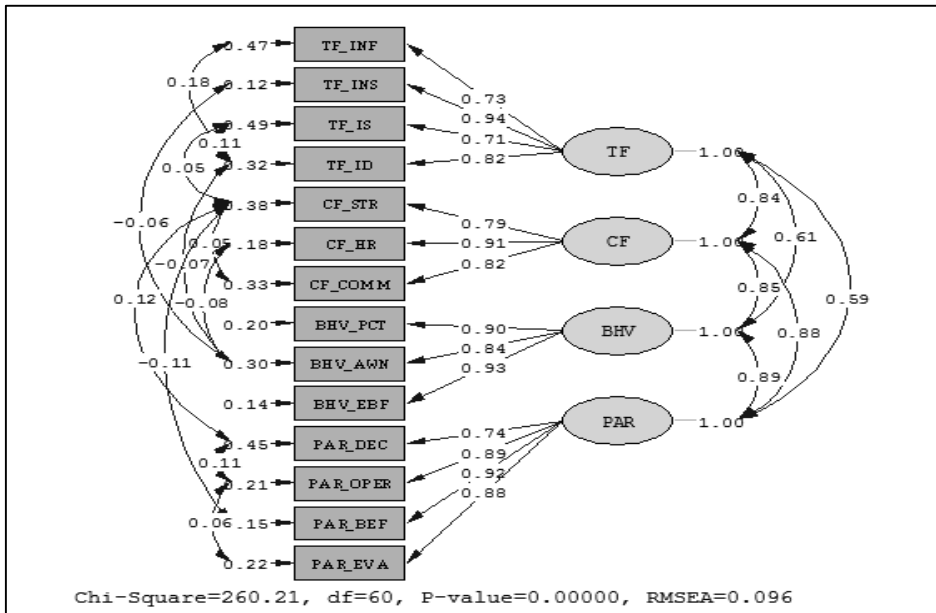
Table 1 Construct validity of improved transformational leadership, community factor, community behavior, local communities participation model.

Variables	Lambda (λ)	Theta (θ)	t – value	R ²	pc	pv
TF_ID	0.95**	0.10	23.23	0.90	0.90	0.70
TF_INS	0.84**	0.30	19.15	0.70		
TEF_INF	0.81**	0.34	18.31	0.66		
TF_IS	0.72**	0.48	15.53	0.53		
CF_COMM	0.87**	0.25	19.55	0.75	0.89	0.72
CF_HR	0.85**	0.28	18.88	0.71		
CF_STR	0.83**	0.31	18.37	0.67		
BHV_EBF	0.94**	0.12	22.89	0.88	0.92	0.79
BHV_PCT	0.88**	0.22	20.68	0.77		
BHC_AWN	0.84**	0.29	19.35	0.71		
PAR_OPER	0.94**	0.12	23.41	0.88	0.93	0.77
PAR_BEf	0.89**	0.21	21.29	0.79		
PAR_EVA	0.89**	0.20	21.42	0.80		
PAR_DEC	0.77**	0.41	16.95	0.59		

Note: ** = $p < 0.01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ 1 คือความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการปฏิรูปและปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งกันไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผลการวิเคราะห์พบว่าพฤติกรรมของชุมชน (BHV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) ในระดับสูงที่สุดที่มีค่า θ เท่ากับ 0.89 รองลงมาคือปัจจัยชุมชน (CF) ความสัมพันธ์เชิง

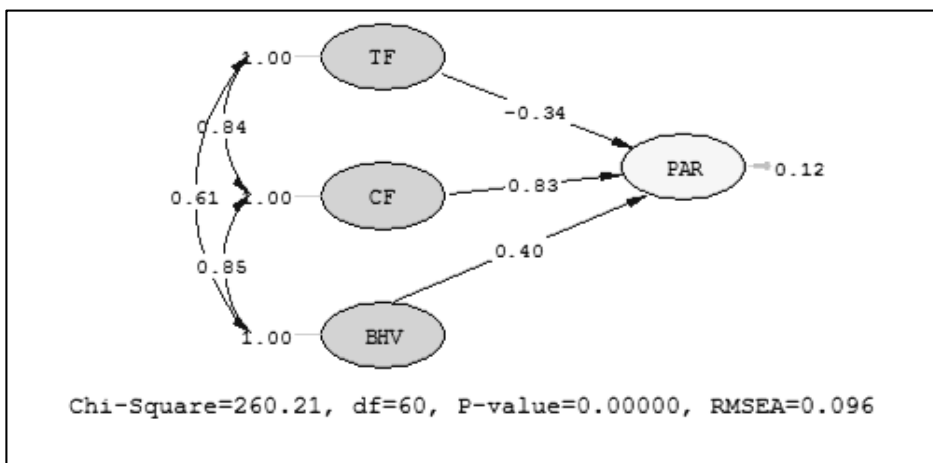
บวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) และปัจจัยชุมชน (CF) ความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมของชุมชน (BHV) และภาวะผู้นำการปฏิรูป (TF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยชุมชน (CF) และภาวะผู้นำการปฏิรูป (TF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมของชุมชน (BHV) และภาวะผู้นำการปฏิรูป (TF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) ที่มีค่า θ เท่ากับ 0.88, 0.85, 0.84, 0.61 และ 0.59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า P-value น้อยกว่า 0.01 (Figure 2)

Figure 2 The relationship model among all factors on the transformational leadership, community factor, the community behavior and the local communities participation.

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ 2 คือ เมื่อพิจารณาพร้อมกันระหว่างภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน และพฤติกรรมของชุมชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิเคราะห์พบว่า

ปัจจัยชุมชน (CF) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) ในระดับสูงมาก และพฤติกรรมชุมชน (BHV) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) ในระดับปานกลาง แต่ภาวะผู้นำการปฏิรูป (TF) มีอิทธิพลในทางลบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) (Figure 3)

Figure 3 The regression coefficient for transformational leadership, community factor and community behavior on the local communities participation (showed only structural model).

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ยังพบว่าสัดส่วนของความแปรปรวนสามารถอธิบายและทำนายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (R^2) เท่ากับ 0.877 ซึ่งหมายความว่าร้อยละ 87.70 ของค่าความแปรปรวน

ในแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (PAR) สามารถอธิบายและทำนายได้จากแนวคิดปัจจัยชุมชนและแนวคิดพฤติกรรมของชุมชน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง (Table 2)

Table 2 The regression coefficient for transformational leadership, community factor and community behavior on the local communities participation. (the overall concept)

Endogenous Variables: ETA	Path: (KSI→ETA)	Gamma (γ)	t values	R ²
PAR	CF→PAR	0.83*	3.70	0.877
	BHV→PAR	0.40**	4.49	
	TF→PAR	-0.34	-2.84	

Notes: * = $p < 0.05$; ** = $p < 0.01$

สรุปได้ว่าปัจจัยชุมชนและพฤติกรรมชุมชนล้วนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ส่วนภาวะผู้นำการปฏิรูปก็มีอิทธิพลทางตรงเช่นเดียวกันแต่เป็นในทางเชิงลบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ซึ่งเมื่อพิจารณาพิจารณาพร้อมกันระหว่างภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน และพฤติกรรมชุมชน พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ล้วนมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับภาวะผู้นำการปฏิรูปด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (charisma or idealized Influence) อยู่ในระดับสูง สามารถวิจารณ์ได้ว่าภาวะผู้นำการปฏิรูปที่ทำหน้าที่เป็น “แบบอย่าง” สำหรับผู้ตาม เนื่องจากผู้ตามจะมีความไว้วางใจและนับถือผู้นำ ดังนั้นเขาจะเลียนแบบผู้นำและอุดมคติภายใน ผู้นำการปฏิรูปจัดเตรียมวิสัยทัศน์และสำนึกของพันธกิจ ปลุกฝังความภูมิใจให้ความนับถือและไว้วางใจให้ผู้ตามเห็นถึงประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass (1985) ทั้งนี้การมีประสิทธิภาพของผู้นำไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี หรือผู้นำชุมชน หรือผู้นำการปกครองท้องถิ่นหากมีการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน โดยเน้นให้ความสำคัญแก่ชุมชนท้องถิ่นที่จะมีบทบาทในการร่วมดูแล รักษา พัฒนาด้าน

การท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นเองสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ เป็นการนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้และสัตว์ป่าให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศชาติได้

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปฏิรูปกับปัจจัยชุมชน และพฤติกรรมของชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mingmaneeenakin (1988) ที่ว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตลอดจนการติดตามประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าผู้มีส่วนได้เสียทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้า

จากการวิจัยพบว่าอิทธิพลของภาวะผู้นำการปฏิรูปต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีอิทธิพลทางตรงในเชิงลบต่อการมีส่วนร่วมอาจเป็นเพราะชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ ยังไม่ต้องการที่จะปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ หรือในบางครั้งภาวะของผู้นำอาจจะมีการปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลงลำนำเกินความต้องการซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดของ Bass (1985) ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องและอาจเกิดแรงต้านจากชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี พบว่าการติดต่อสัมพันธ์กันของสมาชิกการที่บุคคลในชุมชนจะสร้างความสัมพันธ์กันได้ก็ต้องผ่านทางการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งการติดต่อสื่อสารนั้นเป็นปัจจัยชุมชนปัจจัยหนึ่งนอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญภายในชุมชนเหล่านี้ไม่ว่าจะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการติดต่อสื่อสารในชุมชนและด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนเหล่านี้ (Sanyawiwat, 1988; Buripakdee *et al.*, 2002) และอิทธิพลของพฤติกรรมชุมชน ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าพบว่า เมื่อบุคคลเกิดการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ความเข้าใจในสิ่งเหล่านั้นเกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ อีกทั้งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ทำให้บางคนมีส่วนร่วมและบางคนไม่มีส่วนร่วมก็คือผู้เข้าร่วมพิจารณาแล้วว่าการกระทำนั้นมีแนวโน้มว่าจะนำประโยชน์มาให้มากกว่าซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barnes and Kaase (1978)

ทั้งนี้การบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพของผู้นำไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี หรือผู้นำชุมชน หรือผู้นำการปกครองท้องถิ่นควรมีการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน โดยเน้นให้ความสำคัญแก่ชุมชนท้องถิ่นที่จะมีบทบาทในการร่วมดูแล รักษา พัฒนาด้านการท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นเองเป็นการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนที่นำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถสร้างงานสร้างอาชีพ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เป็นการนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้และสัตว์ป่าให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศชาติได้

สรุป

การตรวจสอบความสอดคล้องของภาวะผู้นำ การปฏิรูป ปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า พบว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า สามารถวัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวแปร คือ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่ามีการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบพื้นที่ศึกษาอยู่ด้วย และภาวะผู้นำการปฏิรูป ปัจจัยชุมชน และพฤติกรรมของชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และปัจจัยชุมชน พฤติกรรมของชุมชน มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนภาวะผู้นำการปฏิรูปก็มีอิทธิพลทางตรงแต่ในเชิงลบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสามารถใช้ในการกำหนดแนวนโยบาย เช่น การพัฒนาด้านการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม การพัฒนาการสื่อสารประสานงานเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย สร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า เป็นต้น

งานวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ คือ 1) จากการวิจัยครั้งนี้ค้นพบว่าภาวะผู้นำการปฏิรูปมีอิทธิพลในเชิงลบต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อาจเป็นเพราะชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ยังไม่ต้องการที่จะปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงใด หรือในบางครั้งภาวะของผู้นำอาจจะมีการปฏิรูปหรือ

เปลี่ยนแปลงล้าหน้าเกินความต้องการของชุมชนทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องและอาจเกิดแรงต้านจากชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ดังนั้นควรจะพัฒนาผู้นำให้มีวิสัยทัศน์และทักษะการสื่อสารสามารถถ่ายทอดสื่อความหมายแก่สมาชิกในองค์กร ชุมชนท้องถิ่นควบคู่กันเพื่อให้สามารถเข้าใจเห็นคล้อยและมีส่วนร่วมในการจัดการและบริการการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าอย่างมีประสิทธิภาพและควรเพิ่มและพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้สมาชิกในองค์กร ชุมชนท้องถิ่นสามารถเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ร่วมกัน ผ่านการประชุม เวทีประชาชนและการมีกิจกรรมต่างๆ ให้บ่อยครั้งมากขึ้น 2) เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน ควรสนับสนุนกลไกการประสานงานเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานของทุกภาคส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงาน องค์กร และชุมชนท้องถิ่น โดยจัดตั้งผู้ประสานงานระดับต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการดำเนินงาน และ 3) เพื่อเป็นการสร้างแนวร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าเพิ่มมากขึ้น ผู้นำของชุมชน ควรสร้างแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

REFERENCES

- Angsuchote, S., S. Wijitwanna and R. Pinyopanuwat. 2008. **Statistical Analysis for Research in Social Sciences and Behavioral: Using LISREL Program** Mission Media Co., Ltd. Bangkok. (in Thai)
- Barnes S.H. and M. Kaase. 1995. **Political action**. Mass Participation in five Western Democracies. Beverly Hill.
- Bass, B.M. 1985 **Leadership and performance beyond expectations**. The Free Press. New York.
- Biodiversity based Economic Development Office (Public organization), 2012. **Report on the meeting to summarize results of the wildlife tourism Project 2012**. Biodiversity based Economic Development Office (Public organization) Bangkok. (in Thai)
- Bollen, K. A. 1989. **Structural equations with latent variables**. Wiley. A leading, readable text on structural modeling. New York.
- Buripakdee, C., Bureau of Academic Affairs and Educational Standard. and Office of the Higher Education Commission. 2002. **Community Analysis Package**. S R Printing Mass Product Co., Ltd. Bangkok. (in Thai)
- Mingmaneeakin, W. 1988. **Thai Rural Development**. Thammasart University Printing House. Bangkok. (in Thai)
- Nonthanathorn, P. 2013. **Operational Leadership: LIFE Model**. Social Leadership Enterprise Center. Bangkok. (in Thai)
- Rangsungruen, G. 2011. **Analysis of factor using SPSS and AMOS for Research**. SE-EDUCATION Public Company Limited. Bangkok. (in Thai)
- Sanyawiwat, S. 1988. **Sociological theories : Context and basic methodology**

- (2nd ed.). Chulalongkorn University.
Bangkok. (in Thai)
- Thaweeratt, P. 1993. **Research Methodology
in Behavioral and Social Sciences**
(re-print 2). Chulalongkorn University
Book Center. Bangkok. (in Thai)
- Thailand Environment Institute. 2011. **Project
on Ecological management plane for
Kaeng KraChan Forest Complex.**
- Department of National Parks, Wildlife
and Plant Conservation. Bangkok.
(in Thai)
- Tourism Authority of Thailand. 1997. **Annual
report 1997.** Tourism Authority of
Thailand . Bangkok. (in Thai)
- Waiwanichkul, N. and C. Udomsri. 2004.
Principles of Business Research.
Chulalongkorn University Printing
House. Bangkok. (in Thai)
-